

Sygn. akt **VII U 868/15**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2015 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Lucyna Stąsik - Żmudziak

Protokolant - starszy sekretarz sądowy Wioletta Wójtowicz

po rozpoznaniu w dniu 9 listopada 2015 roku w Lublinie

sprawy M. M. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania M. M. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 23 marca 2015 roku, znak:(...)

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala M. M. (1) prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych od dnia(...) roku.

Sygn. akt VII U 868/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 marca 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił M. M. (1) prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.). W uzasadnieniu podano, że wnioskodawca nie udowodnił łącznego okresu składkowego i nieskładkowego w wymiarze 25 lat (k. 233 akt emerytalnych).

Odwołanie od tej decyzji złożył M. M. (1) wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury. Wskazał, że w okresie nauki w szkole zawodowej pracował w gospodarstwie rolnym rodziców a odległość szkoły od położenia gospodarstwa rolnego nie miała wpływu na charakter i częstotliwość wykonywanych prac. (odwołanie – k. 2 akt sądowych).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy argumentował jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji (odpowiedź – k. 3-4 as).

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

M. M. (1) urodzony (...) w dniu (...) roku złożył wniosek o emeryturę z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych. (k. 1 ae).

Wnioskodawca od 01.09.2005r. jest już uprawniony do emerytury nauczycielskiej. Wypłata świadczenia jest zawieszona ze względu na fakt, że nadal kontynuuje zatrudnienie w Ministerstwie Sprawiedliwości w charakterze dyrektora Centrum (...) Zakład Karny we W..

Na podstawie zgromadzonych w aktach ubezpieczeniowych wnioskodawcy dokumentów organ rentowy ustalił na dzień 01.01.1999r. staż sumaryczny wnioskodawcy w wymiarze 23 lat 5 miesięcy i 10 dni obejmujący okresy składkowe, a nadto staż pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych w wymiarze 18 lat. Ustalono także, że wnioskodawca osiągnął wiek emerytalny 60 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego.

Zaskarżoną decyzją ZUS odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury z uwagi na nie spełnienie przesłanki legitymowania się łącznym okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze 25 lat (k. 233 ae).

W toku postępowania ustalono, że rodzice wnioskodawcy od 1942 roku do 1990r. byli właścicielami gospodarstwa rolnego o pow. 9,20 ha we wsi R. – k. 217 as). Oprócz gruntów stanowiących własność dzierżawili pole, tak, że w sumie gospodarstwo obejmowało obszar ponad 15 ha. (k.222ae) Praca w gospodarstwie rolnym była wyłącznym źródłem utrzymania rodziców wnioskodawcy. Na gospodarstwie pracowali obydwój rodzice. Było to typowe ówczesne gospodarstwo wielotowarowe. Siano na nim zboże, sadzono ziemniaki, hodowano zwierzęta: świnie, krowy, cielaki, 2 konie, owce, kury. Było wyposażone w podstawowy sprzęt rolniczy typu: kosiarka, pług, brony, talerzówka, konna kopaczka, maszyna do młócenia zboża, siewczarnia.

Na terenie gospodarstwa rolnego zamieszkiwał wnioskodawca i jego starszy o dwa lata brat, z tym, że brat w okresie ponadpodstawowej nauki szkolnej zamieszkiwał w internacie poza miejscem położenia gospodarstwa. Wnioskodawca ukończył 8 klasową szkołę podstawową w R. a następnie od 01.09.1969 roku podjął naukę w Szkole Zawodowej we W.. Do szkoły tej uczęszczał do 24.06.1972r. a potem od 01.09.1972r. podjął naukę w Technikum (...) we W., którą kontynuował do 30.06.1975r. Pierwsze zatrudnienie pracownicze wnioskodawca podjął z dniem 01.07.1975r. w Spółdzielni (...) w charakterze tokarza. (świadczenia szkolne i świadectwa pracy – k. 223-228ae)

W okresie nauki w szkole zawodowej i technikum wnioskodawca dojeżdżał do szkoły autobusem (...). Nie mieszkał w internacie. Od miejsca zamieszkania a jednocześnie położenia gospodarstwa rolnego rodziców do W. było 47 km. Nauka w szkole zawodowej trwała od godziny 8 do 12-13 a w technikum nieco dłużej do 14.15. Wnioskodawca rano jechał do szkoły autobusem o 6.20, we W. był około godziny 7 a wracał do domu w granicach od 13 do 15. Po zjedzeniu obiadu uczestniczył we wszystkich pracach polowych związanych z prowadzonym gospodarstwem rolnym. Gospodarstwo jak na ówczesne warunki było dosyć duże i wymagało pracy i zaangażowania całej rodziny. Ojciec wnioskodawcy był osobą chorą na przepuklinę i ciężkie prace przypadały do wykonania na wnioskodawcę. M. M. (1) wspólnie z rodzicami wykonywał wszystkie prace polowe. Uczestniczył w oraniu pola, jego bronowaniu, sianiu zbóż, sadzeniu ziemniaków, zbiorze zbóż, omłotach, wykopkach, wywożeniu obornika, uprawianiu pola jesienią i obsiewaniu. Uczestniczył przy pracach związanych z koszeniem trawy, jej suszeniem i zwożeniem. Pracował też przy obrzędzie zwierząt, wykonywał prace związane z przygotowaniem karmy dla zwierząt i samym karmieniem świń, krów czy koni. Praca w gospodarstwie rolnym przekraczała dziennie czas 4 godzin. Ze szczególnym nasileniem wykonywana była w okresach spiętrzenia prac wiosennych czy jesienią. Latem, zwłaszcza w okresie wakacji przekraczała czas 8 godzin. Była też wykonywana zimą. Przede wszystkim wiązała się z zajmowaniem się zwierzętami gospodarskimi. Zimą zajmowano się także omłotami zboża.

(zeznania wnioskodawcy – k. 14v-15, 15v as, zeznania Z. G. – k. 15-15v as, zeznania B. G. – k. 15v as).

Wyżej powołane zeznania wnioskodawcy oraz świadków, jako wzajemnie zgodne i uzupełniające się, zostały przez Sąd obdarzone wiarą w całości. Ponadto świadkowie to osoby, które w okresie jego pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, mieszkali w tej samej miejscowości, zatem mieli sposobność ku temu, by zaobserwować faktycznie wykonywaną przez niego pracę. Ich zeznania znalazły także oparcie w informacji ze Starostwa Powiatowego w B. dotyczącej własności ziemi rodziców wnioskodawcy Złożone do akt sprawy świadectwa szkolne potwierdziły

dotatkowo, że pomoc w gospodarstwie rolnym rodziców miała miejsce w okresie przed rozpoczęciem pierwszego zatrudnienia w trakcie nauki, po ukończeniu 16 roku życia.

Odwołanie M. M. (2) jest zasadne.

Do zagadnień spornych w sprawie należała okoliczność czy wnioskodawca w okresie od 16 września 1970 roku do czerwca 1975 roku będąc jednocześnie uczniem, mógł w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie pracować w gospodarstwie rolnym rodziców, a tym samym ustalenie czy ubezpieczony udowodnił 25 letni okres składkowy i nieskładkowy wymagany do nabycia prawa do emerytury.

Zgodnie bowiem z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227, ze zm.), zwanej dalej ustawą FUS, mężczyznom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat - dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Emerytura, taka przysługuje pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Według art. 32. ust. 2 cytowanego artykułu za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Ustęp 4 cytowanej normy prawnej stanowi natomiast, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. z art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze. zm.) ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki: osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn oraz mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 27a (art. 27 pkt 2).

Sumując powyższe, aby nabyć prawo do emerytury M. M. (1) musiał spełnić łącznie następujące przesłanki:

- 1) osiągnąć wiek emerytalny obniżony do 60 lat;
- 2) nie przystąpić do otwartego funduszu emerytalnego;
- 3) na dzień 1 stycznia 1999 roku udowodnić:
  - a) co najmniej 15-letni okres wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz
  - b) staż pracy w wymiarze co najmniej 25 lat.

Ponadto wedle art. 10 ust. 1 pkt. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze. zm.), przy ustalaniu prawa do emerytury oraz obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również, traktując je jak okresy składkowe, przypadające przed 1 stycznia 1983 roku okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia.

Zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego jak i w judykaturze ustawy panuje pogląd, że osobą, która ubiega się o zaliczenie okresu pracy w gospodarstwie rolnym do stażu ubezpieczenia, spełnia kryteria pojęcia domownika, określonego w art. 6 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz.U. z 1998r. Nr 7, poz. 25 ze zm.). Domownik to osoba bliska rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa albo w bliskim sąsiedztwie,

stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy. Osoba taka powinna wykonywać pracę w gospodarstwie rolnym w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy pracowników, tj. minimum 4 godziny dziennie (wyroki Sądu Najwyższego z 2 lutego 1997r. II UKN 96/96, OSNP 1997/23/473, z 13 listopada 1998r. II UKN 299/98, 10 maja 2000r. II UKN 535/99, Lex 49141).

Staż pracy w gospodarstwie rolnym nie zawsze jest równoznaczna z codziennym wykonywaniem czynności rolniczych, co może być uwarunkowane wielkością tego gospodarstwa, czy rodzajem produkcji rolniczej, ale pozostawania w ciągłej gotowości do wykonywania tej pracy również w zależności od sytuacji. Stąd też warunkiem jest zamieszkiwanie w pobliżu tego gospodarstwa, co zapewnia dyspozycyjność takiej osoby do pracy w tym gospodarstwie, w każdej chwili.

W świetle zgromadzonego w toku postępowania materiału dowodowego uznać należy, iż M. M. (1) stale i co najmniej 4 godziny dziennie od 16 września 1970 roku (od ukończenia 16 roku życia) do czerwca 1975 roku pracował w gospodarstwie rolnym swoich rodziców. Zdaniem Sądu fakt, że wnioskodawca dojeżdżał obiektywnie sporą odległość do szkoły nie stał na przeszkodzie stałemu wykonywaniu pracy w gospodarstwie rolnym w wymiarze co najmniej połowy wymiaru czasu pracy. Dojazd do szkoły zajmował około 1 godziny. O ile trudno w tej sytuacji uznać, że wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym przed pójściem do szkoły o tyle wracając około godz. 15 miał jeszcze czas na konieczną pracę w gospodarstwie. Zdaniem Sądu wykonywana praca nie miała charakteru okazjonalnej, doraźnej pomocy ze względu na wielkość gospodarstwa rolnego. Było ono stosunkowo duże i jego prowadzenie wymagało wysiłku całej rodziny, zwłaszcza, że stanowiło jedyne i wyłączne źródło utrzymania. Zważyć należy, że w latach siedemdziesiątych większość prac była wykonywana ręcznie, używane maszyny rolnicze nie w pełni zdejmowały obowiązek świadczenia ciężkiej pracy fizycznej, tym bardziej, że gospodarstwa miały charakter wielotowarowy, niespecjalistyczny.

Bezspornym w niniejszym postępowaniu pozostawał fakt, że wnioskodawca ukończył 60 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, udowodnił ponad 15 lat pracy w warunkach szczególnych oraz 23 lata 5 miesiące i 10 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Udowodniony zaś w niniejszym postępowaniu okres uzupełniający pozwala, uzupełnić powyższy staż ubezpieczeniowy do wymiaru 25 lat. Przede wszystkim okres od 16.09.1970r. do 01.09.1972r. (tj. do podjęcia nauki w technikum) – okres związany z nauką w szkole zawodowej, kiedy czas nauki jest znacznie krótszy i nie wymaga tak znacznej ilości czasu poświęconego na samą naukę pozwalał wnioskodawcy na pełne zaangażowanie się w prace polowe i gospodarskie.

Wobec spełnienia przez M. M. (1) wszystkich wymaganych prawem przesłanek do nabycia uprawnień emerytalnych, zasadnym było przyznanie mu prawa do emerytury od dnia (...)roku, tj. od dnia złożenia wniosku o emeryturę.

Mając powyższe na uwadze oraz na podstawie powołanych przepisów i na mocy art. 477¹⁴ §2 kpc Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji.